

teatermuusikakino 12

2013

Helmi
Puur

KRIITIKUD MÖÖDUNUD HOOAJAST
„TALLINN TREFF FESTIVAL“ JA „DE FACTO“

VASTAB CHARLES LLOYD
EUROOPA MUUSIKARAAMATUKOGUD TÄNA

ZAZA URUŠADZE MÄNGUFILM „MANDARIINID“
NUKUOPER „LISA LIMONE JA MAROC ORANGE“

Vastutav väljaandja Marika Rohde
tel 6 83 31 33
marika@kl.ee

Peatoimetaja Madis Kolk
tel 6 83 31 32
madis@temuki.ee

Teater
Muusika Madis Kolk
Tiina Õun
tiina@temuki.ee
tel 6 83 31 35

Kino Sulev Teinemaa
tel 6 83 31 36
sulev@temuki.ee

Kujundus Jüri Kass
tel 6 83 31 34
jyri@temuki.ee

Keeletoimetaja Kulla Sisask
tel 6 83 31 37
kulla@temuki.ee

Tekstitöötlus Pille-Triin Kareda
tel 6 83 31 30
pille@temuki.ee

Fotograaf Harri Rospu
tel 5 20 63 12

Toimetus 10146 Tallinn,
Voorimehe 9
pille@temuki.ee
faks 6 83 31 31

Väljaandja Sihtasutus Kultuurileht
10146 Tallinn,
Voorimehe 9

Trükk AS Pajo
80041 Pärnu,
Lille 4

AJAKIRI „TEATER: MUUSIKA. KINO“ ILMUB
EESTI VABARIIGI KULTUURIMINISTEERIUMI
TOEL.

Toimetuse kolleegium:
Jaak Allik, Sulev Keedus, Mait Laas, Margus Pärtlas,
Peeter Raudsepp, Riina Sildos ja Helena Tulve.

Kodulehekülj www.temuki.ee

Tellimine www.tellimine.ee 6 17 77 17

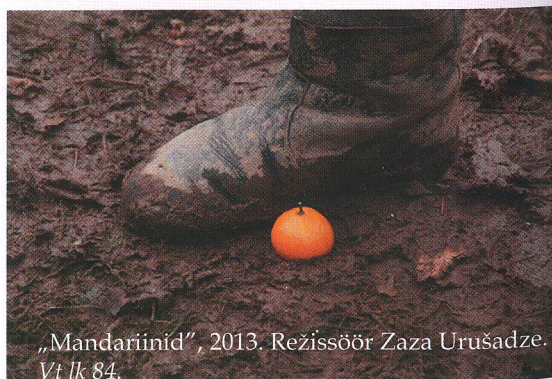
Esikaanel:
Helmi Puur.
Vt lk 41.
Foto erakogust
Jüri Kassi fototöötlus

„Tallinn Treff Festival 2013“
Pildil: Eesti Nuku- ja Noorsooteatri „Kleepur“
Pärg-Sander Männiku foto
Vt lk 14

Tallinna
rahvusvaheline
orelfestival 2013.
Miniatuur Rutlandi
psaltrist nn
Theophiluse oreli
kujutisega u. 1260.
aastast.
Vt lk 63.
Briti Raamatukogu
kolleksioonist

„Mandariinid“, 2013. Režissöör Zaza Urušadze.
Vt lk 84.

teatermuusikakino 12 2013

Madis Kolk **Avaveerg**
Kriitikud „väikeste lugude“ tulvas 3

Vastab
Charles Lloyd 5

Persona grata
Páll Ragnar Pálsson 115

teater

Kristi Ruusna „Tallinn Treff Festival“
Tänuväärt ettevõtmine etenduskunste innovatiivsete
suundade eksponeerimisele 14

Piret Kuub Teatri elusus ei sõltu vormist
Festival „De facto“ 10. – 12. VIII 2013 Pärnus 18

Teatriankeet 2012/13 22

tants

Heino Pedusaar **Helmi Puur 80**
Legend 41

muusika

Pamela Thomson Euroopa muusikaraamatukogud täna 52

Aare-Paul Lattik Noppeid augustipäevikust
Tallinna rahvusvaheline orelfestival 1. – 11. augustini 2013 63

	<i>100 aastat sünnist</i>	
Igor Garšnek	Benjamin Britten 22. XI 1913 – 4. XII 1976	68
Ivalo Randalu	Kunagi enne ERSOt II. Teekond tuultesse 1926–1944 <i>Algas TMKs 2013, nr 8-9</i>	74
kino		
Aro Velmet	See kino on üks suur sohitegemine <i>Zaza Urušadze mängufilm „Mandariinid“</i>	84
Mari Laaniste	Julged ambitsioonid vs halastamatu tegelikkus <i>Mait Laasi nukuooper „Lisa Limone ja Maroc Orange: tormakas armulugu“</i>	90
Elise Eimre	Eesti animafilmi Multivant <i>Vallo Toomla nukufilm „Limonaadi lugu“, Pärtel Talli nukufilm „Liivamees“ ja Ülo Pikkovi joonisfilm „Ada + Otto“</i>	96
Jaak Elling	Enn – see Sädemik ehk mis tuul Sädele... <i>Helimees Enn Säde 75. sünnipäevaks</i>	102
Mathura	Loodus kui pühadus <i>Rein Marani hiitefilmid „Hiite lummus“ ja „Looduslikud pühapaigad Eestis“</i>	105
Tiit Pruuli	Ka põnev teema vajab pinget kruvimist <i>Riho Västriku dokumentaalfilm „Tulekahju paine“</i>	109

KRIITIKUD „VÄIKESTE LUGUDE” TULVAS

Tänavuse teatriankeedi nn esseistlikuks küsimuseks oli see, kas Eesti teatris, olgu siis dramaturgia temaatikas, lavalises kujundiloomes või näitlejahoiaakutes, saab üldistada mingit „suurt lugu”, ühist igatsust, otsingut või valu, mis võiks märku anda mõnest jõudu koguvast suundumusest. Tundub, et otsesõnu me sellest rääkida ei saa, kuigi teatri puhul ei tähenda see ilmtingimata seda, et vastavad ootused õhus ei oleks – seisneb ju teatri tugevus ja spetsiifika ennekõike ikkagi võimes kajastada ühiskondlikke murranguid pigem inimese sisemise, sageli pettumusest kantud, psühholoogilise reaktsioonina välisärritajatele, samas kui visioonide ja loosungite operatiivne esitamine on mõne teise kunstiiliigi vahenditega kohasem ja käepärasem. Nn suure loo vajaduse hõikas eelmise kümnendi lõpul mäletatavasti häälekaimalt välja Peeter Jalakas, andes mitme kaaluka lavastusega selle otsingule ka näitlikku eeskujut. Tendentsina on viimaste aastate teatriankeedist välja joonistunud süiski pigem liikumine hajuvas ja killustatuse poole. Mis muidugi ei tähenda, et vormiline mitmekesisus oleks vastuolus suurte seaduspärasuste tajumise ja lavalise väljendamisega.

Kuid midagi pole parata, ka teatri tervikpilt ise näib vaatajale muutuvat üha haaramatumaks. Ühelt poolt üha kasvav uuslavastuste hulk ning nende toimumispaikade ja neid esitavate institutsioonide laialilaotumine, mis puhtfüüsiliselt raskendab hooaja kogupildist osa saamist. Teisalt kajastub vastustes ka mingi väsimus, tülpimus teatripaljususe kohati üksteist dubleerivast või nivelleerivast mõjust. Nõnda ei olegi esikolmiku teine ja kolmas koht, Tom Stoppardi „Utopia ranniku” I ja II osa lavastused Priit Pedajaselt ja Elmo Nüganenilt, ilmtingimata kriitikonna konservatiivsuse märk, vaid tunnistus vajadusest millegi n-ö suure ja „tõelise” järele. Etendaja omaenda isiklike „väikeste” lugude jutustamine, mis ju trendina tegelikult üha rohkem jõudu kogub, on jõudnud juba ilmsiks tuua ka tõsiasja, et mitte iga inimese lugu ei ole huvitav ja isikupärane. Seevastu põnevad sisekaemused, näiteks „Mõnikord on kõik nii selge”, pälvisid rõõmustavalt palju esiletõstmist.

Enim tunnustatud Aare Toikka „Faust” kõneleb aga peale klassikateoses kätkeva „suuruse” ja „tõelisuse” veel teisestki tendentsist, mis ankeedi vastustest välja settis. Valiku paljususes ekseldes avaldub vaataja igatsus tõelise, just nimelt „päris” asjade puudutuse järele, suuremas huvis laval toimuva n-ö võimalikkuse tingimuste vastu. Ma ei mõtle siinkohal pelgalt loolisuuse vastustamist väliste vormitrikkidega, mis ju omal moel juba läbi põetud nähtus, küll aga süüvivat meediumiuuringut, mille huvist annab tunnistust seegi, et paljud kriitikud tõstsid hooaja teatripildist „Fausti” kõrval esile näiteks lavastusi „Materjali vastupanu”, „Pung”, „Mutantants” jne.

MADIS KOLK